

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.010.01.2016
P/16/025

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/16/025 – Cyfryzacja szkół

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

- Kontrolerzy
1. Beata Jakubowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli Nr LZG/63/2016 z dnia 20 września 2016 r.
 2. Krzysztof Jodko, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli Nr LZG/87/2016 z dnia 9 listopada 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana Zespół Szkół w Otyniu, ul. Żeromskiego 3, 67-106 Otyń (dalej: Szkoła lub Zespół).

Kierownik jednostki kontrolowanej Wiesław Krukowski, Dyrektor Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Zespół został prawidłowo przygotowany organizacyjnie do wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych (dalej: TIK), w realizacji działalności edukacyjnej. Liczba stanowisk do samodzielnej pracy ucznia przy komputerze (w pracowni komputerowej oraz mobilnych zestawów komputerów), a także wyposażenie informatyczne do nauczania przedmiotów nieinformatycznych, były zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego². Szkoła stworzyła uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania, wykorzystywania informacji z różnych źródeł, z zastosowaniem TIK na zajęciach z różnych przedmiotów.

Zespół wykorzystywał TIK w nauczaniu przedmiotów nieinformatycznych w wysokim stopniu. W okresie II półrocza roku szkolnego 2015/2016 przeciętnie w tygodniu zrealizowano 87 (szkoła podstawowa) oraz 116 (gimnazjum) godzin zajęć lekcyjnych z zastosowaniem takich technologii, co znacznie przekracza minimum wyznaczone dla placówek, które brały udział w Programie „Cyfrowa Szkoła”³.

Szkoła, zapewniając uczniom dostęp do internetu, podjęła działania zabezpieczające przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenia dla ich prawidłowego rozwoju, które okazały się jednak nieskuteczne.

Szkoła posiadała własną stronę internetową, zawierającą podstawowe informacje o organizacji nauczania i jej bieżącej działalności. Stanowiła dla nauczycieli i uczniów narzędzie wsparcia procesu edukacyjnego, np. poprzez zamieszczenie linków platform i portali edukacyjnych, powiązanych z własnymi szkolnymi zasobami

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977 ze zm.); dalej: rozporządzenie w sprawie podstawy programowej.

³ Rządowy program rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych – „Cyfrowa szkoła”, ustanowiony na podstawie uchwały Nr 40/2012 Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2012 r. w sprawie Rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych – „Cyfrowa szkoła”, zwany dalej: Programem „Cyfrowa szkoła”.

edukacyjnymi.

W Zespole wprowadzono dziennik elektroniczny, funkcjonujący w systemie Librus Synergia. Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła jednak, że postanowienia umowy z dostawcą oprogramowania na prowadzenie tego dziennika nie w pełni zabezpieczały interesy zarówno Szkoły, jak i opiekunów prawnych uczniów – m.in. usługodawca miał możliwość świadczenia dla rodziców uczniów płatnej usługi informowania o nowych wpisach w dzienniku (tzw. SMSInfo) oraz przetwarzania danych osobowych zawartych w dzienniku elektronicznym do celów wykraczających poza funkcję prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania (np. do celów handlowych).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

W skład Zespołu Szkół w Otyniu (511 uczniów) wchodzi:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. S. Żeromskiego w Otyniu (18 oddziałów, do których uczęszczało 324 uczniów⁴),
- Publiczne Gimnazjum w Otyniu (9 oddziałów, do których uczęszczało 187 uczniów),
- Oddział Przedszkolny w Bobrownikach (od 1.09.2016 r. przeniesiony do budynku ZS w Otyniu przy ulicy Żeromskiego 3), Oddział Przedszkolny w Modrzycy (przeniesiony do budynku ZS w Otyniu przy ulicy Żeromskiego 3) oraz Oddział Przedszkolny w Ługach, do których uczęszczało łącznie 52 uczniów⁵.

(dowód: akta kontroli str. 5-7)

Opis stanu faktycznego

1. Przygotowanie Szkoły do stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

1.1. Warunki do realizacji w Szkole zajęć z przedmiotów informatycznych.

Wszyscy uczniowie Szkoły Podstawowej (324⁶) realizowali przedmiot – zajęcia komputerowe, przy czym oddziały I-III liczące od 12 do 25 uczniów – bez podziału na grupy⁷, a oddziały IV-VI liczące od 15 do 26 uczniów – z podziałem na grupy (od 7 do 13 osób w grupie⁸).

(dowód: akta kontroli str. 5, 8-31)

W Zespole funkcjonowała jedna pracownia komputerowa, w której udostępniano uczniom 13 komputerów. Ponadto, Zespół posiadał dwa zestawy (szafy) przenośne, w których znajdowało się 25 i 13 laptopów. Do dyspozycji uczniów pozostawały również dwa komputery w bibliotece szkolnej. Wszystkie ww. komputery posiadały dostęp do internetu.

(dowód: akta kontroli str. 32-34)

Uczniowie oddziałów I-III Szkoły Podstawowej realizowali zajęcia komputerowe w sali nr 10, w której znajdowała się szafa przenośna z 25 laptopami, co było zgodne z załącznikiem nr 2⁹ rozporządzenia w sprawie podstawy programowej, w myśl którego: *zaleca się, aby podczas zajęć uczeń miał do swojej dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu (pkt 11).*

⁴ Liczba uczniów wg stanu na dzień 30.09.2016 r.

⁵ Wg Statutu Szkoły – dostępnego na stronie www.zsotyn.pl.

⁶ Jeden uczeń objęty był nauczaniem domowym.

⁷ Łącznie 8 oddziałów I-III.

⁸ Łącznie 7 oddziałów IV-VI.

⁹ Podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych; I etap edukacyjny: klasy I-III; Edukacja wczesnoszkolna; Zalecane warunki i sposób realizacji.

Natomiast, uczniowie oddziałów IV-VI realizowali te zajęcia w pracowni informatycznej, tym samym liczba uczniów w grupie (maksymalnie 13 uczniów) nie przekraczała liczby stanowisk komputerowych w pracowni komputerowej (13 stanowisk), co było zgodne z § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych¹⁰, (dalej: *rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania*).

(dowód: akta kontroli str. 5, 8-22, 32-34)

Spośród 187 uczniów Gimnazjum¹¹, zajęcia z informatyki realizowali uczniowie oddziałów II i III, liczących od 18 do 23 uczniów - łącznie 125. Wszystkie oddziały realizowały te zajęcia z podziałem na grupy. Liczebność grup oraz liczba stanowisk komputerowych odpowiadała wymogom określonym w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.

(dowód: akta kontroli str. 5, 23-31, 32-34)

Wskaźnik liczby uczniów przypadających na jeden komputer w Zespole wyniósł 7,9.

1.2. Wyposażenie Szkoły w sprzęt do stosowania technologii cyfrowej w nauczaniu przedmiotów nieinformatycznych.

Zespół wyposażony był¹² m.in. w:

- 25 komputerów stacjonarnych dla uczniów,
- 40 komputerów przenośnych dla uczniów,
- 2 komputerów stacjonarnych dla nauczycieli,
- 23 komputerów przenośnych dla nauczycieli,
- 23 projektorów multimedialnych,
- 6 tablic interaktywnych,
- 16 ekranów projekcyjnych,
- 3 wizualizery¹³.

(dowód: akta kontroli str. 32-34, 35)

W 22 salach lekcyjnych do kształcenia przedmiotów nieinformatycznych znajdowały się:

- 23 komputery przenośne dla nauczycieli,
- 21 projektorów multimedialnych,
- 6 tablic interaktywnych,
- 14 ekranów projekcyjnych,
- 3 wizualizery,
- dwa zestawy (szafy) przenośne, w których znajdowało się 25 i 13 laptopów

¹⁰ Dz. U. poz. 204, ze zm.

¹¹ Łącznie 9 oddziałów.

¹² Nie licząc administracji i obsługi.

¹³ Także wszystkie komputery nauczycielskie miały dostęp do internetu.

(opisane w pkt 1.1 wystąpienia)¹⁴.

(dowód: akta kontroli str. 32-34)

W odniesieniu do sal, w których nauczane były przedmioty, dla których w podstawie programowej kształcenia ogólnego zalecono stosowanie TIK w nauczaniu, stwierdzono, że wyposażone były w sposób umożliwiający realizację podstawy programowej określonej w załączniku nr 2 rozporządzenia w sprawie podstawy programowej w przypadku szkoły podstawowej¹⁵ oraz w załączniku nr 3 rozporządzenia w sprawie podstawy programowej w przypadku gimnazjum¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 32-34, 118-122)

Zestawy przenośne sprzętu komputerowego zostały przeznaczone do nauczania w oddziałach I-III i w oddziałach przedszkolnych oraz w oddziałach IV-VI i I-III gimnazjum po jednym zestawie. W oddziałach I-III Szkoły podstawowej, sprzęt wykorzystywany był, według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora, głównie na zajęciach komputerowych, ale także na innych zajęciach lekcyjnych, tj. edukacja polonistyczna, matematyczna oraz środowiskowa, podczas których realizuje się wybrane treści podstawy programowej przy wykorzystaniu technologii komputerowej (wykonywane są np.: zaproszenia, życzenia, projektowane gazetki, rozwiązywane równania, ćwiczenia online itp.).

W salach, w których znajdują się zestawy, znajduje się router. W zestawach nie ma innego sprzętu poza komputerami. Nauczyciel przygotowuje sprzęt przed lekcjami podłączając go do ładowania. Na lekcji rozdaje i zbiera laptopy, co pochłania ok. 5 min. Do opieki nad sprzętem zostali wyznaczeni nauczyciele, którzy są jednocześnie opiekunami sal, w których znajduje się sprzęt. Osoby te sprawdzają stan sprzętu przed lekcją i po zrealizowanej lekcji. Wszelkie uwagi zgłaszają nauczycielowi informatyki.

Nie ma możliwości przemieszczania zestawów pomiędzy kondygnacjami budynku, ze względu na ciężar zestawu. Zestawy zostały tak podzielone, a lekcje zaplanowane w ten sposób, żeby klasy korzystające ze sprzętu mogły wejść do sal, gdzie znajduje się zestaw komputerów i tam zrealizować lekcję. Zasady użytkowania sprzętu zostały omówione na zespołach przedmiotowych oraz na spotkaniu z nauczycielem informatyki.

(dowód: akta kontroli str. 32-34, 38-41)

W Zespole znajdowały się również: trzy komputery z dostępem do internetu w bibliotece, w tym dwa udostępnione uczniom oraz w dwóch świetlicach - trzy komputery przenośne dla nauczycieli (z dostępem do internetu) oraz po jednym projektorze multimedialnym i jednym ekranie projekcyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 32-34)

Stwierdzono ponadto, że 12 komputerów znajdowało się na zapleczu jednej z sal, ponieważ, jak wyjaśniła Wicedyrektor Zespołu, z powodu reorganizacji logistycznej i kadrowej (zmniejszenie liczby nauczycieli uczących przedmiotów informatycznych

¹⁴ W salach, w których nauczane były przedmioty, dla których w podstawie programowej kształcenia ogólnego zalecono stosowanie TIK w nauczaniu (na II i III etapie edukacyjnym), znajdowało się następujące wyposażenie: j. niemiecki (s.2); komputer przenośny dla nauczyciela, j. angielski (s.3); projektor i ekran oraz komputer przenośny dla nauczyciela, j. angielski (s.21); projektor i ekran oraz komputer przenośny dla nauczyciela, j. niemiecki (s. 27); ekran i komputer przenośny dla nauczyciela, fizyka/chemia (s.38); wizualizier, projektor, tablica i komputer przenośny dla nauczyciela, przyroda/biologia (s.39); projektor i tablica, komputer przenośny dla nauczyciela, geografia (s.41); projektor i ekran, komputer przenośny dla nauczyciela, muzyka/plastyka (s.41); projektor i ekran, komputer przenośny dla nauczyciela.

¹⁵ W odniesieniu do przedmiotu: przyroda, muzyka, języki obce.

¹⁶ W odniesieniu do przedmiotu: muzyka, języki obce, plastyka, geografia, biologia, chemia, fizyka.

i potrzeba zwiększenia liczby sal), powstała potrzeba likwidacji jednej pracowni i przystosowania jej do potrzeb nauczania innych przedmiotów. W przypadku zaistnienia konieczności ponownego zorganizowania pracowni komputerowej, zostaną one wykorzystane do celów edukacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 32-34, 57-60)

1.3. Wyposażenie Szkoły w oprogramowanie informatyczne wspierające nauczycieli w nauczaniu przedmiotów nieinformatycznych.

Szkoła posiadała oprogramowanie edukacyjne do wspierania nauczania przedmiotów, dla których w podstawie programowej kształcenia ogólnego zalecono stosowanie TIK w nauczaniu. Oprogramowanie było dostępne w każdej sali lekcyjnej, w której prowadzono nauczanie właściwego przedmiotu.

Ponadto, nauczyciele korzystali z cyfrowych zasobów edukacyjnych dołączonych do podręczników (nieelektronicznych), zasobów edukacyjnych dostępnych w internecie oraz cyfrowych materiałów własnych nauczyciela, o czym szerzej w pkt 2.2 wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 91-94, 95)

1.4. Sprawność i funkcjonalność wyposażenia informatycznego Szkoły.

Wyposażenie informatyczne Szkoły - co do rodzaju i ilości opisane w pkt 1.2 wystąpienia pokontrolnego - zakupione zostało w 2012 r. i później.

(dowód: akta kontroli str. 35)

W wyniku oględzin¹⁷ stwierdzono:

- sprawność działania internetu na komputerach uczniowskich¹⁸,
- zainstalowanie oraz możliwość uruchomienia oprogramowania edukacyjnego przypisanego do poszczególnych pomieszczeń,
- sprawność działania sprzętu.

(dowód: akta kontroli str. 91-94)

Wsparcie techniczne dla nauczycieli przedmiotów nieinformatycznych w rozwiązywaniu problemów technicznych związanych z obsługą komputerów i innych współpracujących z nimi urządzeń zapewniał na bieżąco nauczyciel zajęć komputerowych, z którym zawierana była odrębna umowa zlecenia na „administrację sieci komputerowej”. Wicedyrektor Szkoły wskazała, że w przypadku zaistnienia potrzeby wyjaśnienia problemów technicznych szerszej grupie nauczycieli, organizowane były spotkania po zajęciach lekcyjnych (np. z częścią rady pedagogicznej), organizowano szkolenia na wybrany temat lub spotkania ze specjalistami, np. z konsultantem firmy Librus.

(dowód: akta kontroli str. 57-60, 90)

1.5. Dostępność do internetu na terenie Szkoły.

Szkoła miała zapewniony dostęp do internetu, za pośrednictwem dwóch niezależnych dostawców: jedno – dostarczane poprzez łącze WiFi z sygnałem o częstotliwości 5 GHz¹⁹ oraz drugie – poprzez łącze telefoniczne (usługa dostarczona przez Neostradę na podstawie dwóch umów: w opcji do 80 Mb oraz do 20 Mb - w ramach których Szkoła otrzymywała m.in. konto poczty elektronicznej (indywidualny adres poczty elektronicznej) oraz przestrzeń hostingową (e-mail,

¹⁷ Przeprowadzonych w dniu 10 listopada 2016 r.

¹⁸ Próba wejścia na wybrane strony internetowe, tj. www.epodręczniki.pl, www.scholaris.pl, www.men.gov.pl, zakończyła się pozytywnie – strony zostały wyświetlone.

¹⁹ Z prędkością do 8192 kbit pobierania oraz z prędkością do 4096 kbit wysyłania.

www). Ustalono brak limitu transferu danych.

W Szkole funkcjonowała sieć LAN i WiFi, udostępniona nauczycielom i zabezpieczona hasłem.

(dowód: akta kontroli str. 106-117)

W odniesieniu do jakości posiadanego przyłącza internetowego, Wicedyrektor Zespołu wyjaśniła, że posiadane łącze internetowe jest adekwatne do potrzeb szkoły. W Zespole stosuje się podział sieci poprzez podział pasma. Największa prędkość przyznana jest dla komputerów nauczycielskich. Funkcjonujące łącze działa wystarczająco niezawodnie. W przypadku występujących awarii dostępu do sieci internet następowало natychmiastowe powiadomienie o tym fakcie operatora, który podejmował działania naprawcze określone w umowie. Szkoła nie umożliwiała dostępu do sieci internet z prywatnych urządzeń na terenie szkoły, a ruch sieciowy był nadzorowany poprzez analizowanie logów zapisywanych na urządzeniach.

(dowód: akta kontroli str. 57-60)

1.6. Przygotowanie nauczycieli do stosowania technologii cyfrowych w nauczaniu.

W Szkole zatrudnionych było 48 nauczycieli²⁰, z których sześć zostało zatrudnionych na tzw. zastępstwo. Spośród pozostałych 42²¹ nauczycieli:

- siedmiu ukończyło formy kształcenia na kierunku informatycznym, w tym jeden – nauczyciel przedmiotu, dla którego w podstawie programowej kształcenia wskazano wykorzystanie TIK;
- wszyscy nauczyciele, z kierunkowo innym wykształceniem (niż informatyczne), posiadali ukończone w latach 2012-2016 - od jednego do 11 - form doskonalenia zawodowego (kursy, warsztaty, seminaria, itp.) w zakresie stosowania TIK, realizowanych w różnych wymiarach godzinowych (od 2 do 60 godzin);
- jeden z nauczycieli, z kierunkowo innym wykształceniem (niż informatyczne), ukończył formę dokształcania w zakresie stosowania TIK w nauczaniu.

(dowód: akta kontroli str. 42-56)

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół dysponował odpowiednimi warunkami do stosowania TIK w nauczaniu. Zagwarantowano wystarczającą liczbę stanowisk do samodzielnej pracy uczniów na zajęciach komputerowych, a także niezbędne wyposażenie informatyczne i oprogramowanie do nauczania pozostałych przedmiotów kształcenia ogólnego. Wszyscy nauczyciele Zespołu byli przygotowani do stosowania TIK w nauczaniu.

2. Stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania.

Opis stanu
faktycznego

²⁰ Biorąc pod uwagę tylko nauczycieli przedmiotów.

²¹ W tym 21 nauczycieli przedmiotów, dla których w podstawie programowej wskazano stosowanie TIK.

2.1. Wykorzystywanie przez Szkołę podręczników i innych zasobów edukacyjnych wydanych w formie elektronicznej.

W II półroczu roku szk. 2015/2016 oraz w I półroczu 2016/2017, żaden z przedmiotów nie był nauczany z wykorzystaniem wyłącznie podręcznika elektronicznego.

(dowód: akta kontroli str. 63-64)

2.2. Zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu przedmiotów nieinformatycznych.

2.2.1. Szkoła Podstawowa.

W II półroczu roku szkolnego 2015/2016 wszyscy nauczyciele wykorzystywali cyfrowe zasoby edukacyjne na (wszystkich²²) dziewięciu przedmiotach nieinformatycznych w oddziałach IV-VI. Spośród ogółem zrealizowanych 2836 godzin lekcyjnych, TIK zastosowano na 2335 godzinach (82,3%), w tym 1820 godzin lekcyjnych zrealizowanych z pracą wszystkich uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne (77,9%) oraz 515 godzin ze wsparciem działań nauczyciela cyfrowymi zasobami edukacyjnymi (22,1%). Zakres zajęć z zastosowaniem TIK przedstawiał się następująco:

- liczba lekcji z przedmiotu „Historia i społeczeństwo” (1 nauczyciel) wyniosła 135, z czego 86 godzin lekcyjnych (63,7%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 49 lekcji (36,3%),
- liczba lekcji z przedmiotu „Przyroda” (3 nauczycieli) wyniosła 342, z czego 303 godzin lekcyjnych (88,6%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 39 lekcji (11,4%),
- liczba lekcji z przedmiotu „Język polski” (4 nauczycieli) wyniosła 588, z czego 426 godzin lekcyjnych (72,5%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 162 lekcji (27,5%),
- liczba lekcji z przedmiotu „Język angielski” (2 nauczycieli) wyniosła 309, z czego 280 godzin lekcyjnych (90,6%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 29 lekcji (9,4%),
- liczba lekcji z przedmiotu „Język niemiecki” (3 nauczycieli) wyniosła 91, z czego 53 godzin lekcyjnych (58,2%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 38 lekcji (41,8%),
- liczba lekcji z przedmiotu „Matematyka” (3 nauczycieli) wyniosła 575, z czego 514 godzin lekcyjnych (89,4%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 61 lekcji (10,6%),
- liczba lekcji z przedmiotu „Plastyka” (1 nauczyciel) wyniosła 104, z czego 6 godzin lekcyjnych (5,8%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 98 lekcji (94,2%),
- liczba lekcji z przedmiotu „Muzyka” (1 nauczyciel) wyniosła 63, z czego 37 godzin lekcyjnych (58,7%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe

²² Nie licząc: wychowania fizycznego, nauczania zintegrowanego (I-III), religii oraz zajęć komputerowych.

zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 26 lekcji (41,3%),

- liczba lekcji z przedmiotu „Zajęcia techniczne” (1 nauczyciel) wyniosła 128, z czego 115 godzin lekcyjnych (90%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 13 lekcji (10%).

Struktura rodzajowa źródeł pochodzenia wykorzystywanych cyfrowych materiałów edukacyjnych była następująca:

- platforma edukacyjna: www.e-podreczniki.pl – 25 godzin;
- portal wiedzy dla nauczycieli: www.Scholaris.pl – 39 godzin;
- cyfrowe zasoby edukacyjne dołączone do podręcznika (nieelektronicznego) – 1830 godzin;
- inne zasoby edukacyjne dostępne w internecie – 304 godziny;
- cyfrowe materiały własne nauczyciela – 137 godzin,

a ich udział w ogólnej liczbie lekcji zrealizowanych w ciągu II półrocza roku szkolnego 2015/2016 z wykorzystaniem cyfrowych zasobów edukacyjnych (2335 godzin) wynosił odpowiednio: 1,1%, 1,7%, 78,4%, 13% i 5,8%.

(dowód: akta kontroli str. 65-81)

Najwyższa Izba Kontroli przyjęła porównanie stopnia realizacji zajęć edukacyjnych z zastosowaniem TIK w II semestrze roku szkolnego 2015/2016 do założeń przyjętych w programie „Cyfrowa szkoła”, realizowanym w roku szkolnym 2012/2013. W odniesieniu do założeń tego programu, w roku szkolnym 2015/2016 Szkoła kwalifikowała się do kategorii szkół dużych (324 uczniów), dla których zakładano realizację zajęć z użyciem TIK w klasach IV-VI szkoły podstawowej w średnim wymiarze 9 godzin tygodniowo. W II semestrze roku szkolnego 2015/2016 w klasach IV-VI w Szkole realizowano przeciętnie tygodniowo 87 godzin lekcyjnych z zastosowaniem TIK w pracy indywidualnej lub zespołowej uczniów na przedmiotach innych niż „zajęcia komputerowe”²³. Wynika z tego, że poziom stosowania TIK w nauczaniu wymagany podczas udziału Szkoły w programie „Cyfrowa szkoła” i osiągnięty w trakcie jego realizacji (w roku szkolnym 2012/2013 realizowany również jako szkoła duża – wówczas w wymiarze 3 godziny tygodniowo zajęć z zastosowaniem TIK), został zdecydowanie zwiększony w warunkach porównywalnych w roku szkolnym 2015/2016.

(dowód: akta kontroli str. 96-101)

2.2.2. Gimnazjum.

W II półroczu roku szkolnego 2015/2016 wszyscy nauczyciele wykorzystywali cyfrowe zasoby edukacyjne na (wszystkich²⁴) dziewięciu przedmiotach nieinformatycznych. Spośród ogółem zrealizowanych 3366 godzin lekcyjnych, TIK zastosowano na 2931 godzinach (87,1%), w tym 2439 godzin lekcyjnych zrealizowanych z pracą wszystkich uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne (83%) oraz 492 godzin ze wsparciem działań nauczyciela cyfrowymi zasobami edukacyjnymi (17%). Zakres zajęć z zastosowaniem TIK przedstawiał się następująco:

- liczba lekcji z przedmiotu „Historia” (1 nauczyciel) wyniosła 183, z czego 162 godziny lekcyjne (88,5%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby

²³ Ogólną liczbę godzin lekcyjnych zrealizowanych w ciągu II półrocza roku szkolnego 2015/2016 z wykorzystaniem cyfrowych zasobów edukacyjnych, tj. 1820 podzielono na liczbę tygodni w tym semestrze (21 tygodni).

²⁴ Nie licząc: wychowania fizycznego, nauczania zintegrowanego (I-III), religii oraz zajęć komputerowych.

- edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 21 lekcji (11,5%),
- liczba lekcji z przedmiotu „Geografia” (1 nauczyciel) wyniosła 173, z czego 152 godzin lekcyjnych (87,9%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 21 lekcji (12,1%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Biologia” (2 nauczycieli) wyniosła 177, z czego 156 godzin lekcyjnych (88,1%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 21 lekcji (11,9%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Chemia” (2 nauczycieli) wyniosła 170, z czego 151 godzin lekcyjnych (88,8%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 19 lekcji (11,2%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Fizyka” (1 nauczyciel) wyniosła 185, z czego 145 godzin lekcyjnych (78,4%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 40 lekcji (21,6%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Język polski” (4 nauczycieli) wyniosła 640, z czego 550 godzin lekcyjnych (86%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 90 lekcji (14%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Język angielski” (2 nauczycieli) wyniosła 304, z czego 279 godzin lekcyjnych (92%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 25 lekcji (8%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Język niemiecki” (2 nauczycieli) wyniosła 178, z czego 117 godzin lekcyjnych (66%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 61 lekcji (34%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Matematyka” (3 nauczycieli) wyniosła 530, z czego 471 godzin lekcyjnych (88,9%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 59 lekcji (11,1%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Zajęcia artystyczne” (1 nauczyciel) wyniosła 81, z czego 8 godzin lekcyjnych (9,9%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 73 lekcji (90,1%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Muzyka” (1 nauczyciel) wyniosła 25, z czego 12 godzin lekcyjnych (48%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 13 lekcji (52%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Zajęcia techniczne” (1 nauczyciel) wyniosła 92, z czego 80 godzin lekcyjnych (87%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 12 lekcji (13%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Wiedza o społeczeństwie” (1 nauczyciel) wyniosła 151, z czego 132 godzin lekcyjnych (87,4%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 19 lekcji (12,6%),
 - liczba lekcji z przedmiotu „Edb” (1 nauczyciel) wyniosła 42, z czego 24 godzin lekcyjnych (57%) to lekcje z pracą uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby

edukacyjne, a ze wsparciem nauczycieli cyfrowymi zasobami edukacyjnymi 18 lekcji (43%).

Struktura rodzajowa źródeł pochodzenia wykorzystywanych cyfrowych materiałów edukacyjnych była następująca:

- platforma edukacyjna: www.e-podreczniki.pl – 37 godzin;
- portal wiedzy dla nauczycieli: www.Scholaris.pl – 70 godzin;
- cyfrowe zasoby edukacyjne dołączone do podręcznika (nieelektronicznego) – 2094 godziny;
- inne zasoby edukacyjne dostępne w internecie – 552 godziny;
- cyfrowe materiały własne nauczyciela – 178 godzin,

a ich udział w ogólnej liczbie lekcji zrealizowanych w ciągu II półrocza roku szkolnego 2015/2016, z wykorzystaniem cyfrowych zasobów edukacyjnych (2931 godzin), wynosił odpowiednio: 1,3%, 2,4%, 71,4%, 18,9% i 6%.

(dowód: akta kontroli str. 65-81)

Najwyższa Izba Kontroli przyjęła porównanie stopnia realizacji zajęć edukacyjnych z zastosowaniem TIK w II semestrze roku szkolnego 2015/2016 do założeń przyjętych w programie „Cyfrowa szkoła”, realizowanym w roku szkolnym 2012/2013. W odniesieniu do założeń tego programu, w roku szkolnym 2015/2016 Gimnazjum kwalifikowało się do kategorii szkół średnich (187 uczniów), dla których w programie zakładano realizację zajęć z użyciem TIK - z tym, że w klasach IV-VI szkoły podstawowej - w średnim wymiarze 6 godzin tygodniowo²⁵. W II semestrze roku szkolnego 2015/2016 w Gimnazjum realizowano przeciętnie tygodniowo 116 godzin lekcyjnych z zastosowaniem TIK w pracy indywidualnej lub zespołowej uczniów na przedmiotach innych niż „zajęcia komputerowe”²⁶. Wynika z tego, że poziom stosowania TIK w Gimnazjum jest zdecydowanie wyższy niż zakładany w programie „Cyfrowa szkoła”.

2.3. Zabezpieczenie uczniów przed dostępem w internecie do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju.

Przeprowadzone w toku kontroli oględziny²⁷ komputerów udostępnionym uczniom (pracownia komputerowe, zestawy przenośne) wykazały nieskuteczność zastosowanego oprogramowania zabezpieczającego przed treściami mogącymi stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju – testowa próba wejść

na wybrane strony internetowe zakończyła się pozytywnie – strony zostały wyświetlone. Stwierdzono aktualność bazy wirusów na komputerach udostępnionym uczniom.

(dowód: akta kontroli str. 84, 88-89)

Odnosząc się do rodzaju podejmowanych działań i stosowanych w szkole mechanizmów zabezpieczenia przed dostępem uczniów do treści w internecie mogących stanowić zagrożenie ich prawidłowego rozwoju Wicedyrektor Szkoły wskazała, że Szkoła podejmuje szereg działań, tj.:

- objęcie wszystkich komputerów, do których mają dostęp uczniowie, filtrem treści blokującym niepożądane strony,
- codzienne aktualizowanie bazy stron niepożądanych w zastosowanym filtrze

²⁶ Ogólną liczbę godzin lekcyjnych zrealizowanych w ciągu II półrocza roku szkolnego 2015/2016 z wykorzystaniem cyfrowych zasobów edukacyjnych, tj. 2439 podzielono na liczbę tygodni w tym semestrze (21 tygodni).

²⁷ W dniu 26 września 2016 r.

- treści,
- w razie stwierdzenia, że dana strona nie jest blokowana przez filtr, adres tej strony jest dopisywany do listy,
 - zapisywanie w logach systemowych zablokowanych stron,
 - rejestrowanie w logach systemowych adresów wszystkich odwiedzanych przez uczniów stron internetowych,
 - posiadanie przez każdego z uczniów indywidualnego konta zabezpieczonego hasłem pozwalającym na identyfikację aktywności w internecie,
 - zainstalowanie na wszystkich komputerach w szkole oprogramowania antywirusowego Arcabit Internet Security – Bezpieczna Szkoła, które automatycznie aktualizuje bazę wirusów ze stron producenta oprogramowania.

(dowód: akta kontroli str. 85-87)

Promowanie bezpieczeństwa w sieci, w tym organizowanie spotkań informujących o bezpiecznym korzystaniu z internetu, zakładał Program wychowawczy Zespołu. Statut Szkoły nie zawierał zapisów w tym zakresie²⁸.

Nie ma możliwości dostępu do szkolnej sieci internetowej z mobilnych urządzeń komputerowych uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 85-87, 109)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Szkoła, zapewniając uczniom dostęp do internetu podjęła nieskuteczne działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, co było niezgodne z art. 4a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty²⁹. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że zabezpieczenie internetu należało do zadań administratora systemu, tj. nauczyciela informatyki w Szkole. W związku z czym był przekonany, że internet został skutecznie zabezpieczony przed treściami niepożądanymi. Nauczyciel informatyki wyjaśnił, że „cały ruch, do i z internetu, jest kontrolowany przez zainstalowane oprogramowanie na firewallu. W przypadku adresów stron niepożądanych są one blokowane. Włączenie kontroli rodzicielskiej w programie antywirusowym ArcaBit na komputerach lokalnych dotyczy ochrony tylko kont założonych na tych komputerach. Dlatego włączenie tej ochrony przy logowaniu do domeny nie zdaje egzaminu.”

(dowód: akta kontroli str. 84, 85-87, 102-104)

Ponowne oględziny³⁰ komputerów udostępnianych uczniom wykazały, że:

- testowa próba uruchomienia stron, które wyświetlono podczas poprzednich oględzin, spowodowała wyświetlenie komunikatu generowanego z aplikacji IPfire, że adres strony został zablokowany,
- zainstalowany na komputerach program Arcabit Internet Security - Bezpieczna Szkoła posiadał moduł kontroli rodzicielskiej - był on jednak wyłączony.

(dowód: akta kontroli str. 88-89)

Ocena częściowa

Zespół stosuje technologie cyfrowe w nauczaniu wszystkich przedmiotów ogólnokształcących. Wskaźnik zajęć realizowanych z zastosowaniem TIK, był wysoki - zarówno w Szkole Podstawowej, jak i Gimnazjum. Zespół,

²⁸ Dostępne na stronie internetowej: <http://www.zsotyn.pl/>.

²⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 ze zm., zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”.

³⁰ Przeprowadzone w toku kontroli w dniu 14 listopada 2016 r.

zapewniając uczniom dostęp do internetu, podjął działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenia dla ich prawidłowego rozwoju, jednak okazały się one nieskuteczne.

3. Stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w kontaktach Szkoły z uczniami i rodzicami.

Opis stanu faktycznego

3.1. Funkcjonowanie dziennika elektronicznego.

Zespół stosował e-dziennik, który od 1 września 2013 r. był wyłączną formą funkcjonującego dziennika szkolnego. Wprowadzenie e-dziennika zostało poprzedzone uzyskaniem zgody organu prowadzącego. Ponadto, uzyskało akceptację Rady Pedagogicznej, która dwukrotnie pozytywnie³¹ wypowiedziała się w tej sprawie, w drodze uchwały. W e-dzienniku dokumentowane były zajęcia lekcyjne oraz pozostałe zajęcia organizowane w Zespole³².

Funkcjonujący e-dziennik uwzględniał zasady prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania wynikające z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji³³ (dalej: *rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji*).

Szkoła zapewniła nauczycielom warunki do bieżącego wprowadzania wymaganych danych.

Z danych administratora wynikało, że w roku szkolnym 2016/2017 niezarejestrowanych rodziców/opiekunów prawnych było 22 na 511 uczniów Zespołu (4%)³⁴, a 11 rodziców skorzystało z dodatkowo płatnej usługi tzw. SMSinfo (2%).

E-dziennik komunikował nauczycielowi nieudane próby logowania na jego konto.
(dowód: akta kontroli str. 5-61, 102-104, 123-126, 142, 143-144)

Szkoła w dniu 30 sierpnia 2016 r. zakupiła licencję na system informatyczny Librus Synergia oferowany w modelu SaaS w wariacie Altum. Opłata za udzielenie licencji na 2016 r. wyniosła 7.308 zł, dodatkowo – wg stanu na dzień 2 listopada 2016 r. Szkoła wypłaciła Librus kwotę 3.031 zł (dwukrotne konferencje dyrektorów – 2159 zł, kurs szkoleniowy - 300 zł i licencje: e_świadectwa, e_Sekretariat, dyżury).
Od roku szk. 2014/2015 rodzice uczniów nie ponoszą kosztów opłat za korzystanie z e-dziennika.

(dowód: akta kontroli str. 127-132)

Odnosnie wpływu wprowadzenia elektronicznego dziennika Librus Synergia na efekty działalności dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczej Zespołu, Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że *niewątpliwie poprawiła się częstotliwość*

³¹ Pierwsza dotyczyła wprowadzenia pilotażowego projektu, tj. wprowadzenia obok tradycyjnej - papierowej formy dziennika, również formy elektronicznej, a następnie – druga (ponieważ projekt został oceniony pozytywnie) Rada Pedagogiczna podjęła uchwałę w sprawie przejścia Szkoły na wyłączną formę dziennika elektronicznego.

³² Tj. zajęcia rekreacyjno-sportowe, gimnastyka korekcyjna, SKS, WDŻ, rekolekcje, Mały Mistrz, zajęcia organizowane w bibliotece, świetlicy małej i dużej oraz realizowane przez logopedę i pedagoga.

³³ Dz. U., poz. 1170, ze zm.

³⁴ Szkoła nie była w stanie podać danych w tym zakresie za rok szk. 2015/2016.

kontaktem z rodzicami. Dzięki możliwości sprawniejszego usprawiedliwiania nieobecności spadła liczba godzin nieusprawiedliwionych, ale też samych nieobecności. Poprawiła się więc frekwencja uczniów. Zwłaszcza w klasach I-III poprawiła się jakość prac domowych, ponieważ rodzice na bieżąco są informowani o zadaniach domowych. Mamy możliwość sprawdzania również liczby logowań rodziców w dzienniku. Ponadto, system ten niejako wymusił na nauczycielach większą dyscyplinę, którzy na bieżąco muszą uzupełniać niezbędne wpisy.

(dowód: akta kontroli str. 102-104)

3.2. Obecność Szkoły w internecie.

Szkoła posiadała własną stronę internetową³⁵, na której znajdowały się m.in. następujące informacje: dane kontaktowe do Szkoły, w tym konto pocztowe, dane Dyrekcji, statut, tygodniowy plan lekcji, kalendarz roku szkolnego, w tym uroczystości szkolnych, wykaz podręczników oraz materiałów ćwiczeniowych, w tym wyposażenie pierwszoklasisty, obowiązujących w poszczególnych oddziałach szkolnych, linki platform i portali edukacyjnych przydatnych uczniom i nauczycielom. Stwierdzono aktualność zamieszczonych danych.

Szkoła umożliwiła uczniom współredagowanie strony internetowej, w szczególności poprzez udział w dokumentowaniu bieżących wydarzeń szkolnych (foto, opisy).

Szkoła zapewniła możliwość elektronicznej komunikacji z uczniami i rodzicami, w szczególności poprzez dziennik elektroniczny Librus. Ponadto, poprzez portale społecznościowe (profil na Facebooku), sieci współpracy szkół i nauczycieli (w ramach projektu Cyfrowa Szkoła) oraz poprzez pocztę szkolną (zindywidualizowane internetowe skrzynki pocztowe nauczycieli).

(dowód: akta kontroli str. 105)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Umowa na prowadzenia e-dziennika zawierała zapisy, które w niedostateczny sposób zabezpieczały interesy zarówno Zespołu, jak i rodziców uczęszczających do niej uczniów, tj.:

- umowę wdrożenia i użytkowania rozwiązania Librus Synergia zawarto na czas do 30 sierpnia 2017 r., przy ujętym w niej zobowiązaniu Sprzedawcy do trwałego usunięcia lub zanonimizowania powierzonych mu przez Kupującego danych osobowych bezpośrednio po zakończeniu okresu obowiązywania Umowy lub ustaniu celu przetwarzania tych danych, a ponadto z postanowieniem o możliwości jej rozwiązania przez Sprzedawcę ze skutkiem natychmiastowym, w określonych warunkach (§6 pkt 5 i §8 pkt 3 umowy).

W następstwie powyższego dopuszczono potencjalnie możliwość niewywiązania się Szkoły z obowiązku określonego w § 23 pkt 3 rozporządzenia MEN z dnia 29 sierpnia 2014 r., tj. zapisania danych stanowiących dziennik elektroniczny na informatycznym nośniku danych, według stanu na dzień zakończenia roku szkolnego, w sposób zapewniający możliwość ich odczytania w okresie przewidzianym dla przechowywania dzienników.

- w § 7 pkt 1 znalazł się zapis o ograniczonej odpowiedzialności do 50% kwoty wynagrodzenia brutto zapłaconej Sprzedawcy za roszczenia wynikające

³⁵ Tj. <http://www.zsotyn.pl/>

z przedmiotowej umowy; w § 8 ust. 2 umowy postanowiono, że zapłacone wynagrodzenie Sprzedawcy z tytułu opłat licencyjnych nie podlega zwrotowi niezależnie od terminu rozwiązania umowy.

Przedmiotowe zapisy umowy wskazują na nierównomierne ukształtowanie wzajemnych praw i obowiązków stron. W ocenie NIK, postanowienia tej umowy w większym stopniu chronią firmę Librus Sp. z o.o., a Szkoła w wyniku przyjęcia przywołanych zapisów bierze na siebie ryzyko i koszty wynikające

z przedmiotowej umowy. Szkoła, zatem, jako strona umowy na wdrożenie Librus Synergia, nie posiada tożsamyh uprawnień, jakie postanowienia przedmiotowej umowy gwarantują Librus Sp. z o. o. Stosownie natomiast do art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³⁶, Szkoła jako jednostka sektora publicznych finansów publicznych, zawierając umowy powinna dążyć do ukształtowania praw i obowiązków stron w sposób zapewniający uzyskiwanie jak najlepszych efektów z poniesionych nakładów.

- użytkownik zobowiązany był do akceptacji regulaminu użytkownika systemu dostępnego na stronie www.synergia.librus.pl/regulamin, jako warunek rejestracji w systemie dziennika elektronicznego i korzystania z niego; brak akceptacji tego regulaminu uniemożliwił rodzicom dostęp do dziennika, co było niezgodne z postanowieniami §22 ust. 3 pkt 5 rozporządzenia MEN z dnia 29 sierpnia 2014 r.;
- zaakceptowany przez użytkownika regulamin przewidywał także dostęp do usług dodatkowych, w tym m.in. do usługi odpłatnego przesyłania przez Librus Sp. z o.o. do rodziców ucznia wiadomości tekstowej (powiadomienia) o ocenach i nieobecnościach (tzw. „SMS Info”); stanowiło to naruszenie zasady bezpłatności udostępniania rodzicom informacji gromadzonych przez szkołę, określonej w art. 5g ustawy o systemie oświaty;
- w regulaminie serwisu zastrzeżono prawo Librus Sp. z o.o. do oferowania użytkownikom serwisu usług dodatkowych niezwiązanych z systemem dziennika elektronicznego, w szczególności: sprzedaży e-booków, materiałów edukacyjnych, audiobooków i poradników metodycznych, dostępu do serwisów prowadzonych przez Spółkę lub podmioty trzecie, a także zamieszczanie banerów informacyjnych i reklamowych oraz możliwość ankietowania użytkowników serwisu i wykorzystywania zanonimizowanych danych z elektronicznego dziennika do badań naukowych. Dyrektor Szkoły, poprzez akceptację w regulaminie serwisu, prawa Librus Sp. z o.o. do oferowania użytkownikom serwisu usług dodatkowych niezwiązanych z systemem dziennika elektronicznego, wyraziła zgodę na przetwarzanie danych osobowych rodziców/opiekunów w szerszym zakresie niż wynika to z upoważnienia dla dyrektora Szkoły jako administratora danych osobowych zawartego w art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych³⁷.

(dowód: akta kontroli str. 134-138)

Dyrektor Zespołu wyjaśnił: *od lat uważam proponowany przez Librusa system za najlepszy i chcąc kontynuować z nimi współpracę musiałem się na takie zapisy zgodzić. Dlatego też podpisałem umowę w takim kształcie. Ponadto, współpraca z Librusem układała się przez lata wzorcowo i nigdy z realizacją różnych przedsięwzięć np. szkoleń, nie było żadnych problemów. Nie zakładałem więc, że mogłoby dojść do sytuacji, w której któraś ze stron umowy chciałaby doprowadzić do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym. Podpisując umowę z Librus nie byłem świadomy, że zapisy serwisu Librus, o których mowa, są tak niekorzystne. Jeśli natomiast mowa o dodatkowej płatnej usłudze tzw. SMS info, to wychodziłem*

³⁶ Dz.U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

³⁷ Dz.U. z 2016 r. poz. 922.

z założenia, że szkoła ma obowiązek zapewnienia bezpłatnego dostępu dla rodziców do informacji podstawowych o uczniu, natomiast usługi SMS traktowałem jako coś dodatkowego, a rodzice mogli z niej skorzystać na zasadzie fakultatywności.

(dowód: akta kontroli str. 102-104)

Ocena cząstkowa

Szkoła umożliwiła rodzicom/uczniom kontakt z nauczycielami drogą elektroniczną poprzez portal społecznościowy i sieci współpracy szkół nauczycieli i uczniów. Proces dydaktyczny dokumentowano w formie elektronicznej, zapewniając nauczycielom odpowiednie warunki do jego bieżącego prowadzenia.

Niemniej jednak postanowienia umowy zawartej przez dyrektora Szkoły z dostawcą oprogramowania na prowadzenie tego dziennika nie w pełni zabezpieczyły interesy zarówno Szkoły, jak i opiekunów prawnych uczniów - przekazane przez szkołę ich dane osobowe wykorzystywane były nie tylko do celów związanych z prowadzeniem szkolnej dokumentacji przebiegu nauczania, ale również do celów komercyjnych dostawcy.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁸, wnosi o:

1. Podjęcie skutecznych działań zabezpieczających uczniów przed dostępem w internecie do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, zgodnie z art. 4a ustawy o systemie oświaty.
2. Zapewnienie funkcjonowania elektronicznego dziennika szkolnego z wykluczeniem możliwości przetwarzania zawartych w nim danych osobowych w innych celach niż prowadzenie dokumentacji przebiegu nauczania oraz możliwości odpłatnego udzielania rodzicom informacji w zakresie dotyczącym ich dzieci, jak też zapewnienie symetrii wzajemnych praw i obowiązków stron kształtowanych w umowach na prowadzenie e-dziennika.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 28 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin

³⁸ Dz. U. z 2015 r., poz.1096 oraz z 2016 r. poz.677.

przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 15 grudnia 2016 r.

Kontroler
Beata Jakubowska
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

Kontroler
Krzysztof Jodko
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis